

Bilaga 3

Organisation och ansvar

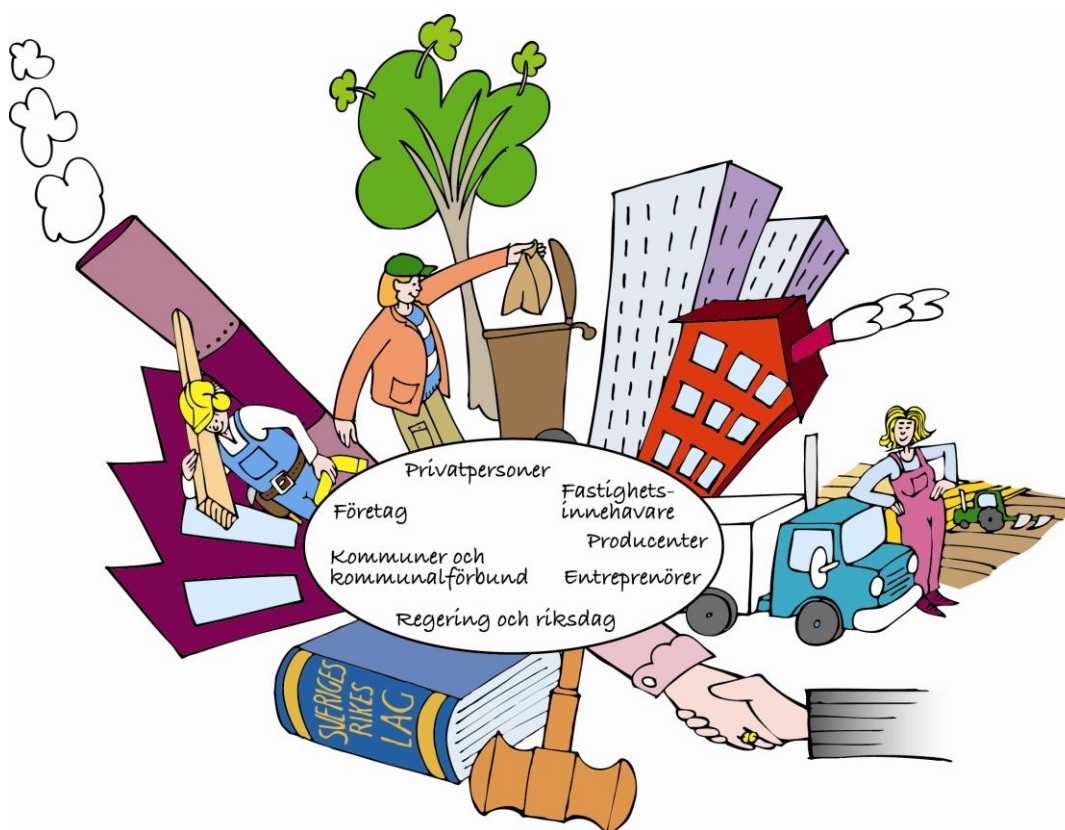

Innehåll

1	Organisation och ansvarsfördelning inom avfallshanteringen	3
2	Den kommunala organisationen i vår region.....	4
2.1	Kommunalförbundet Gästrikre Återvinnare	4
2.2	Kommunerna Gävle, Hofors, Ockelbo, Sandviken och Älvkarleby	5
2.3	Ansvarsfördelning	6
3	Utanför den kommunala organisationen	9
3.1	Insamlingsentreprenörer	9
3.2	Behandlingsföretag.....	9
3.3	Avfall som omfattas av producentansvar	10
3.4	Avfall som är verksamhetsutövarens ansvar	10
3.5	Fastighetsinnehavare	10
3.6	Privatpersoner	11
3.7	Staten	11

1 Organisation och ansvarsfördelning inom avfallshanteringen

Avfallsfrågor berör alla i samhället. Många aktörer arbetar med avfallsfrågor på ett eller annat sätt: regering och riksdag, kommuner, kommunalförbund, kommunala bolag, producenter, privata behandlingsanläggningar, transportörer, fastighetsinnehavare och privatpersoner.

Figur 1 Exempel på aktörer som arbetar med och har ansvar för avfallsfrågor på olika sätt

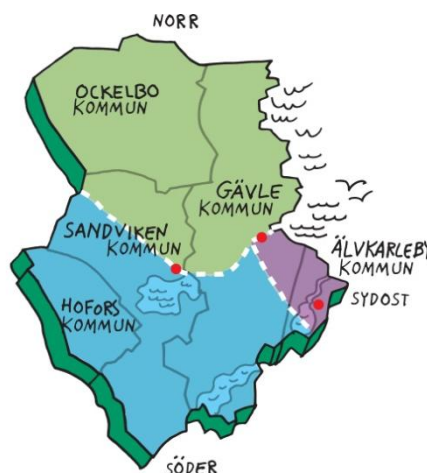
2 Den kommunala organisationen i vår region

Kommuner har i arbetet med avfallsfrågor olika roller och ansvarsområden. I vår region har kommunerna bildat kommunalförbundet Gästrikre Återvinnare för avfallsfrågor. Kommunerna har därmed överlåtit vissa ansvarsområden till förbundet, medan andra ansvarsområden ligger kvar i kommunerna. Rollfördelningen beskrivs dels i denna renhållningsordning (i föreskrifterna och i denna bilaga), dels i förbundsordningen.

2.1 Kommunalförbundet Gästrikre Återvinnare

Gävle, Hofors, Ockelbo, Sandviken och Älvkarleby bildade den 1 april 2001 kommunalförbundet Gästrikre Återvinnare. I och med detta överlämnade kommunerna vissa delar av sitt ansvar till kommunalförbundet. Ansvarsfördelningen mellan förbundet och kommunerna beskrivs i tabellerna 1.1 till 1.4.

Ett kommunalförbund styrs av i stort samma regler som en kommun. Gästrikre Återvinnare består till ytan av Gävle, Hofors, Ockelbo, Sandviken och Älvkarleby, och har som enda verksamhet avfallshantering. Omfattningen anges i Förbundsordning för kommunalförbundet Gästrikreregionens Återvinnare. I ansvaret ingår strategisk planering, insamling av hushållsavfall, information om avfall samt utarbetande av renhållningsordning och taxor.

Gästrikre Återvinnare styrs politiskt av ett förbundsfullmäktige med 20 ordinarie ledamöter och 20 ersättare, samt en förbundsstyrelse med 5 ordinarie ledamöter och 5 ersättare.

Gästrikre Återvinnare ansvarar för insamlingen av hushållsavfall från 154 000 människor i regionen, vilket sker dels i egen regi, dels via entreprenörer. Kundenservice sköter faktureringen till fastighetsinnehavare och svarar på frågor kring avfallshanteringen.

Gästrikre Återvinnare driver 12 av regionens 13 återvinningscentraler för mottagning av sorterat grovavfall och farligt avfall från hushåll.

Gästrikre Återvinnare har det övergripande ansvaret för att renhållningsordning med lokala föreskrifter om avfallshantering samt avfallsplan upprättas, följs, genomförs och revideras. Detta sker i samråd med kommunerna.

Gästrike Återvinnare handlägger vissa frågor ur de lokala föreskrifterna om avfallshantering, vilket framgår av föreskrifterna. Denna rollfördelning har föregåtts av dialog med kommunernas tillsynsmyndigheter. De frågor som innebär bedömningar handläggs av respektive kommuns tillsynsmyndighet. De frågor som ligger på förbundet handläggs utifrån gällande regler. Ansvar för handläggning beskrivs i tabell 1.4. Förbundet har också ett informationsansvar för avfallsfrågor. Informationsverksamheten prioriteras allt mer och beskrivs i Avfallsplanens kapitel 7 *Information och Kommunikation*.

Gästrike Återvinnare verkar även som entreprenör och transporterar bland annat avfall som omfattas av producentansvar, till exempel förpackningar.

2.2 Kommunerna Gävle, Hofors, Ockelbo, Sandviken och Älvkarleby

Kommunerna ansvarar för att utöva den lokala tillsynen över avfallshanteringen enligt miljöbalken, i de fall detta inte görs av länsstyrelsen. Varje kommuns kommunfullmäktige ska godkänna den gemensamma renhållningsordningen. De kommunala tillsynsmyndigheterna handlägger vissa frågor ur de lokala föreskrifterna om avfallshantering, vilket framgår av föreskrifterna och tabell 1.4. Kommunerna har även ett ansvar att genom information och rådgivning skapa förutsättningar för att miljöbalkens mål ska nås.

Kommunerna ansvarar vidare för översikts- och detaljplanering, för nedlagda deponier och för städning av nedskräpning i naturen.

Kommunerna är också verksamhetsutövare som ger upphov till avfall, till exempel som huvudman för det kommunala vatten- och avloppsnätet, kommunala energibolag, fastighetsinnehavare och ansvarig för vägar. I kommunala verksamheter uppstår också stora mängder matavfall.

2.3 Ansvarsfördelning

Tabell 1.1 Frågor som Gästrikre Återvinnare ansvarar för

Ansvarsområde
I samråd med kommunerna arbeta renhållningsordning med lokala föreskrifter om avfallshantering samt avfallsplan, enligt miljöbalken
Fastställa renhållningsordning med lokala föreskrifter om avfallshantering samt avfallsplan, enligt miljöbalken
Följa upp och revidera renhållningsordningen
Insamling, transport och återvinning eller bortskaffande av hushållsavfall (hushållssopor, farligt avfall från hushåll, grovavfall från hushåll, latrin, slam från enskilda avloppsanläggningar, avfall från fettavskiljare)
Utarbeta och fastställa renhållningstaxa
Information om hantering av hushållsavfall
Information om hantering av avfall som omfattas av producentansvar, t ex elavfall
Mottagning av elektronikavfall enligt överenskommelse med producenterna
Handläggning av de lokala föreskrifterna om avfallshantering (se tabell 1.3)
Samråda med producenterna om insamling av avfall som omfattas av producentansvar, till exempel tidningar och förpackningar
Planera för avfallshantering vid pandemi

Tabell 1.2 Frågor som kommunerna ansvarar för

Ansvarsområde
Medverka i att utarbeta renhållningsordning med lokala föreskrifter om avfallshantering samt avfallsplan, enligt miljöbalken
Godkänna renhållningsordning med lokala föreskrifter om avfallshantering samt avfallsplan, enligt miljöbalken
Medverka i arbetet att följa upp och revidera renhållningsordningen
Handläggning av de lokala föreskrifterna (se tabell 1.3)
Tillsyn enligt miljöbalken över avfallshanteringen (i de fall detta inte görs av länsstyrelsen)
Tillsyn över återvinningsstationer
Tillstånd för och tillsyn över enskilda avlopp
Översyn av förekomst och frånvaro av godkända avloppslösningar
Översiktsplanering och detaljplanering
Beakta avfallshanteringen i fastigheter vid handläggning av bygglov

Ansvarsområde

Riscklassificering av avslutade avfallsdeponier

Upprätta åtgärdsprogram för avfallsdeponier som kommunerna ansvarar för

Planera för områden för framtida deponier i den kommunala översiktsplaneringen

Planera för mark för återvinningscentraler i den kommunala översiktsplaneringen

Planera för mark för återvinningsstationer i den kommunala översikts- och detaljplaneringen

Iordningställande av mellanlagringsytor eller deponier för schaktmassor

Avfall från verksamheter där kommunen ansvarar i egenskap av verksamhetsutövare, t.ex. sand från gatusopning, avfall från rännstensbrunnar och snö från snöröjning (snötippor)

Matavfall från kommunala storkök och bespisningar

Avfallshantering i kommunala fastigheter (kontor, skolor mm)

Städning av nedskräpning i naturen, i skog, parker, gator m.m.

Ta hand om övergivna skrotbilar, i de fallen inte fastighetsägaren, Vägverket eller annan ansvarar.

Allmänna papperskorgar och hundlatriner

Medverka i samråd med producenterna om insamling av avfall som omfattas av producentansvar, till exempel tidningar och förpackningar

Planera för avfallshantering i kommunala beredskapsplaner

Tabell 1.3 Frågor som kommunala bolag ansvarar för

Ansvarsområde	Kommentar
Slam och gallerrens från kommunala avloppsreningsverk	Gästrike Vatten, Sandviken Energi
Aska och slagg från kommunala energibolag	Gävle Energi, Sandviken Energi, Bionär, Hofors Energi
Ansvar för kontrollen av fettavskiljare	Gästrike Vatten, Sandviken Energi
Avfallshantering i kommunala hyreshus, inklusive att ordna möjlighet till källsortering i soprum/miljörum	Gavlegårdarna, Hoforshus, Ockelbogårdar, Sandvikenhus, Älvkarlebyhus
Avfallshantering i kommunala verksamheter	Gavlefastigheter Gävle kommun AB, Hoforshus, Ockelbogårdar, Sandvikenhus, Älvkarlebyhus

Tabell 1.4 Fördelning av ansvar för handläggning av de lokala föreskrifterna om avfallshantering

Fråga	Handläggs av
Befrielse från latrinhämtning	Kommunernas tillsynsmyndighet
Spridning av slam på egen fastighet	Kommunernas tillsynsmyndighet
Förlängt hämtningsintervall eller befrielse från tömning av slam från enskilda avloppsanläggningar	Kommunernas tillsynsmyndighet
Befrielse från skyldighet att lämna hushållsavfall	Kommunernas tillsynsmyndighet
Förlängt intervall för hämtning av hushållssopor	Gästrike Återvinnare
Uppehåll i hämtning	Gästrike Återvinnare
Gemensamt kärl för hushållssopor	Gästrike Återvinnare
Byte av kärstorlek	Gästrike Återvinnare
Placering av kärl eller sophus	Gästrike Återvinnare
Anmälan om kompostering av matavfall	Gästrike Återvinnare
Övriga undantag från de lokala föreskrifterna om avfallshantering	Gästrike Återvinnare efter hörande av kommunernas tillsynsmyndighet

3 Utanför den kommunala organisationen

Aktörer utanför den kommunala organisationen är till exempel behandlingsföretag, producenter, fastighetsägare, entreprenörer, privata företag och privatpersoner.

3.1 Insamlingsentreprenörer

Hushållsavfall från regionen inklusive farligt avfall från hushåll samlas in av olika entreprenörer och av Gästrikre Återvinnarens insamlingsorganisation. Avfall från industrier och verksamheter samlas in av flera olika entreprenörer till exempel Sita, Ragn-Sells och Stena.

3.2 Behandlingsföretag

Avfallet från regionen behandlas vid olika behandlingsanläggningar. Gästrikre Avfallshantering AB, GAAB, ägs tillsammans av SITA Sverige AB och kommunalförbundet Gästrikre Återvinnare. Bolaget tar emot och omlastar det hushållsavfall som består av brännbara säck- och kärlavfall, samt visst grovavfall. GAAB behandlar latrin från regionen samt slam från enskilda avlopp och fettavskiljare. GAAB tar även emot och behandlar en stor del av övrigt avfall från regionen. GAAB ansvarar för driften av Forsbacka avfallsanläggning, som beskrivs närmare i bilaga 2 *Nuläge och omvärld*.

Neova tar emot och komposterar matavfall från regionens hushåll och verksamheter vid Mullbacka kompostanläggning som beskrivs i bilaga 2.

Sundsvall Energi tar emot och förbränner brännbart säck- och kärlavfall och brännbart grovavfall.

3.3 Avfall som omfattas av producentansvar

I Sverige finns lagstiftat producentansvar för vissa produkter, vilket innebär att producenterna enligt lagen ansvarar för att tillverka produkterna på ett resurseffektivt sätt samt att samla in de uttjänta produkterna. Producentansvar finns idag för returpapper, förpackningar, däck, bilar, läkemedel samt elektriska och elektroniska produkter inklusive batterier. Insamlingen av sådant avfall som omfattas av producentansvar sker i olika system via entreprenörsavtal. Detta innebär att avfallslämnare ska lämna olika avfall i olika insamlingssystem. Kommunen har inte rådighet över insamlingssystemen, men producenter och kommuner ska samråda.

För att lösa insamlingen av förpackningar och tidningar har producenterna gått samman i materialbolagen Svensk Glasåtervinning AB, Metallkretsen AB, Returkartong AB, Plastkretsen AB och Pressretur AB.

Förpackningsproducenterna har även bildat Förpacknings- och tidningsinsamlingen AB, ett bolag vars uppgift är att vara länk mellan materialbolagen och kommuner och allmänhet. Förpackningar och tidningar samlas in via återvinningsstationer.

För insamlingen av däck ansvarar Svensk Däckåtervinning AB.

När det gäller insamlingen av elektronik har producenterna bildat bolaget El-Kretsen för att organisera insamlingen av elektronikavfall. El-Kretsen har träffat en överenskommelse med Gästrike Återvinnare, som innebär att Gästrike Återvinnare ansvarar för mottagning av elektronikavfall från hushåll, och El-Kretsen ansvarar för behandlingen av avfallet.

3.4 Avfall som är verksamhetsutövarens ansvar

Ansvar för avfall som inte omfattas av kommunalt ansvar eller producentansvar ligger hos den verksamhet som ger upphov till avfallet.

3.5 Fastighetsinnehavare

Fastighetsinnehavare har ett ansvar att i samråd med Gästrike Återvinnare ordna utrymme för sopkärl, att ha abonnemang för sophämtning och att informera de boende om hur avfallet ska hanteras och sorteras.

3.6 Privatpersoner

Hela systemet med källsortering bygger på att människor deltar, sorterar rätt och lämnar avfallet på rätt plats.

I vår vardag gör vi som privatpersoner många val som har betydelse. Genom att tänka på hur och vad vi handlar, kan vi göra mycket. Vi kan till exempel välja att köpa miljöanpassade produkter, påverka säljare och producenter och lämna material till återvinning.

Att konsumenternas medvetna miljöval kan påverka marknaden är tydligt när det gäller exempelvis klorblekt papper och den ökande försäljningen av ekologiska livsmedel. På samma sätt kan konsumenternas efterfrågan påverka marknaden utbud av andra mer eller mindre miljö- och kretsloppsanpassade produkter. För att konsumenterna ska ha möjlighet att göra detta behövs både kunskap och konsumentanpassade system. Statsmakterna betonar vikten av konsumenternas engagemang.

Miljömålet i konsumentpolitiken är att ”sådana konsumtions- och produktionsmönster utvecklas som minskar påfrestningarna på miljön och bidrar till en långsiktig hållbar utveckling”. Överslagsberäkningar från bland annat Naturvårdsverket pekar på att hushållen är upphov till sammantaget nära hälften av de svenska miljöskadliga utsläppen. Ett miljöanpassat beteende hos konsumenterna bygger på att de har insikt om att det finns ett samband mellan det egna agerandet och inverkan på miljön.

Konsumenterna är enligt lagen skyldiga att sortera ut och lämna returpapper, förpackningar, elavfall, däck och bilar i de system som producenterna tillhandahåller.

3.7 Staten

Staten, det vill säga riksdag, regering, miljödepartement och myndigheter såsom Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen, har ett ansvar att skapa lagar och förutsättningar som stöttar en uthållig utveckling. Men också att stötta forskning och utveckling så att kunskapen i samhället ökar.